

Echt katholiek?

***Artikelen, geschreven naar aanleiding van het
gespreksdocument van het deputaatschap ACOBB
van DGK over ‘de katholiciteit van de kerk’,
en eerder gepubliceerd op de website
www.semper-reformanda.nl***

door J. Bos

Uitgave: www.semper-reformanda.nl

Deze pdf mag zonder voorafgaande toestemming van de uitgever worden verspreid via digitale media. Eventueel afdrukken en verspreiden ervan als brochure is eveneens toegestaan, mits dit gebeurt met het volledige document.

Voorwoord

Dit document bevat de integrale, onbewerkte tekst van tien artikelen die in de loop van het jaar 2019 op de website *www.semper-reformanda.nl* zijn gepubliceerd. Ze zijn geschreven naar aanleiding van een gespreksdocument over ‘de katholiciteit van de kerk’, dat door het deputaatschap ACOBB *) van De Gereformeerde Kerken (DGK) was opgesteld ten behoeve van de gesprekken die werden gevoerd met afgevaardigden van de Gereformeerde Kerken Nederland (GKN). **) Deze artikelen worden nu samen in brochurevorm als pdf aangeboden.

Enkele andere aspecten van de contacten tussen DGK en de GKN zijn besproken in de volgende artikelen, die eveneens op de genoemde website zijn gepubliceerd: *Het bestaansrecht van DGK (2)*, *‘Groeiende verandering’ (2)*, *Veel kerken uit veel landen ...*, *Deputatocratie*, *Houvast of moeras*. ***)

De in deze pdf opgenomen artikelen hebben op de website als titel ‘Gespreksdocument (1)’, ‘Gespreksdocument (2)’, enz. In deze uitgave zijn ze vervangen door kopjes die iets van de inhoud aanduiden.

Ten behoeve van een rustiger tekstbeeld zijn de noten die op de website telkens onder de artikelen staan, achterin bij elkaar geplaatst.

De links naar internetpagina’s zijn ‘actief’, d.w.z. dat door het aanklikken ervan de betreffende pagina in uw browser wordt geopend. Dit geldt ook voor de kopjes boven de artikelen. Deze verwijzen door naar de verschillende pagina’s waar deze artikelen zich bevinden op de website.

Rotterdam, mei 2020

J. Bos

*) Afkorting van: Adresvoering, Contacten Overheid en Binnenlandse Betrekkingen

**) Het gespreksdocument staat op pag. 216-218 van de acta van de Generale Synode van Lansingerland 2018. https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/2018_09_11_Pro_Acta_en_Acta_GS_Lansingerland.pdf

***) <https://semper-reformanda.nl/het-bestaansrecht-van-dgk-2/>
<https://semper-reformanda.nl/groeiende-verandering-2/>
<https://semper-reformanda.nl/veel-kerken-uit-veel-landen/>
<https://semper-reformanda.nl/deputatocratie/>
<https://semper-reformanda.nl/houvast-of-moeras/>

1. Tussengeschoven termen

publicatiedatum 27 juni 2019

In het tussentijdse rapport van het DGK-deputaatschap ACOBB over de contacten met de afgevaardigden van de GKN ¹⁾ staat een korte samenvatting van hetgeen op 7 mei 2019 tijdens de bijeenkomst van de volledige deputaatschappen aan de orde is geweest. Een van de twee agendapunten was de katholiciteit van de kerk. Het verslag daarvan heeft als titel: *‘De leer van de kerk (art. 27-29) NGB/ De katholiciteit van de kerk’* en luidt als volgt:

Uitgangspunt bij deze bespreking was het document over de katholiciteit van de kerk zoals opgesteld door ons deputaatschap. Vanuit de inhoudelijk bespreking werd duidelijk dat zij van harte konden instemmen met ons document en dat wij elkaar vonden in de belijdenis over de kerk zoals wij die gemeenschappelijk belijden in de artikelen 27 tot en met 29 van de NGB.

Het tweede gedeelte van de laatste zin is merkwaardig geformuleerd (*‘... dat wij elkaar vonden in de belijdenis over de kerk zoals wij die gemeenschappelijk belijden ...’*, wat staat daar nu eigenlijk?). Duidelijk is in elk geval dat men elkaar ‘gevonden’ heeft, en dat het genoemde document daarbij zeer belangrijk was. Dit betreft een ‘gespreksdocument’ dat door het deputaatschap ACOBB was opgesteld ten behoeve van de gesprekken met de GKN over de katholiciteit van de kerk. Het is als bijlage opgenomen in het aanvullend rapport dat het deputaatschap ACOBB heeft ingediend bij de GS Lansingerland (Acta, pag. 216-218) ²⁾.

Tijdens de vergadering van 7 april 2018 heeft de synode ingestemd met de inhoud van dit document (Acta, pag. 12): *Eveneens is er overeenstemming over de in het deputatenrapport verwoorde visie op de katholiciteit van de kerk.* Met andere woorden: de inhoud van het gespreksdocument, dat de visie van het deputaatschap bevat, is ook de visie van de DGK-synode op de katholiciteit. Over een inhoudelijke behandeling van dit stuk wordt echter niets vermeld in het verslag van de vergadering. We willen erop attenderen dat het document handelt over de leer van de kerk. Het mag dan een ‘gespreksdocument’ zijn, vanwege de instemming van de synode met de inhoud ervan is het in feite ook een (verkapte) leeruitspraak.

In verband daarmee kan de vraag kan worden gesteld, of het deputaatschap ACOBB wel volgens zijn instructie heeft gehandeld met het opstellen van het gespreksdocument. De katholiciteit was immers *door de GKN* op de agenda gezet. ³⁾ Had er niet eerst op synodaal niveau inhoudelijk over dit onderwerp gesproken behoren te zijn, alvorens een visie te formuleren? ⁴⁾

Bij en naar aanleiding van enkele passages in dit gespreksdocument maken wij ter overweging een aantal opmerkingen. In verband daarmee wijzen we er vooraf op dat de katholiciteit (hoe belangrijk ook) een van de *eigenschappen*

van de kerk is, en niet een van de *kenmerken*. In de laatste drie afleveringen van de artikelenreeks ‘*Groeiende verandering*’ hebben we laten zien dat de eigenschappen, met name de *katholiceit*, door DGK boven de kenmerken worden gesteld. ^{5,6,7}) We herhalen een citaat uit ‘*Het amen der kerk*’ van ds. J. van Bruggen: ‘*De kenmerken der kerk zijn niet haar eigenschappen (...), waarin het eigenaardige van haar leven altijd slechts gebrekkig uitkomt, maar de normen, die God in de Schrift voor haar werkzaamheid heeft bekend gemaakt.*’ (pag. 145) ⁸)

Gespreksdocument: *Art. 27 begint te spreken over één kerk. Maar in het slot van het artikel wordt in meervoud gesproken: er zijn over heel de wereld verbreide en verstrooide kerken.*

Art. 27 NGB spreekt echter nergens in het meervoud over de kerk, alles staat in het enkelvoud. ⁹) Dat er ‘over heel de wereld verbreide en verstrooide kerken’ zou staan, is een *conclusie* die getrokken wordt op basis van wat in de wereld wordt waargenomen. Deze conclusie kan op basis van de tekst echter niet worden getrokken, want er staat: ‘... *zij is* *verbreid en verstrooid over heel de wereld.*’ De gebruikte formulering doet te kort aan de eenheid van de kerk.

Gespreksdocument: *Echter er is geen tegenstelling tussen het enkelvoud van het begin en het meervoud van het slot van het artikel. Het geheim bestaat hierin, dat de ene katholieke kerk van Christus zichzelf presenteert in die vaak onooglijke plaatselijke gemeente (C. Trimp, 61). Wij houden dan ook stellig vast aan de overtuiging dat het in de artikelen 28 en 29 NGB gaat over dezelfde kerk als in artikel 27 NGB.*

Inderdaad gaat het in de artikelen 27, 28 en 29 over dezelfde kerk. Het is echter wel van belang wat er dan over die kerk gezegd wordt.

Er wordt gesteld *dat de ene katholieke kerk zichzelf presenteert in ‘die vaak onooglijke plaatselijke gemeente’*. In verband daarmee is het interessant te vermelden wat vanuit de GKN, in een andere context, over deze zaak is gezegd. Dit is door het deputaatschap ACOBB in zijn aanvullend rapport opgeschreven, in het verslag van het gesprek dat op 2 december 2017 gehouden is met de GKN-afgevaardigden (Acta, pag. 209). Het betreft een citaat uit een gespreksdocument van de GKN: *We kunnen het zo zeggen dat de universele kerk tot openbaring komt in de plaatselijke kerk (ecclesia localis ecclesia universalis in loco est: de plaatselijke kerk is de universele kerk op een bepaalde plaats). Daardoor krijgt de plaatselijke kerk veel gewicht, want het (?!, jb) is niet minder dan de openbaring van de universele kerk zelf.*

De bewoordingen in deze citaten zijn verschillend, maar wat er staat heeft

dezelfde achtergrond. Er wordt gesproken over de katholieke (universele) kerk die 'zichzelf presenteert' c.q. 'tot openbaring komt'. Dit is echter niet hetzelfde als 'zij is verbreid en verstrooid' en 'iedere plaats waar God haar gesteld heeft' (art. 28). ¹⁰⁾ Door het gebruik van deze termen wordt een min of meer zelfstandig bestaan van 'de katholieke kerk als een bovenplaatselijk overkoepelend organisme' gesuggereerd, wat maar zo een afgezwakte variant zou kunnen zijn van de leer van de onzichtbare kerk.

Het merkwaardige is, dat in de GKN-tekst een latijnse tekst en de vertaling ervan worden genoemd, waarin het wél juist is weergegeven: *de plaatselijke kerk is de universele kerk op een bepaalde plaats*. In het gespreksdocument van DGK staat iets dergelijks: *In de vroegchristelijke kerk werd met de 'katholiciteit van de kerk' bedoeld: de ware kerk die tegelijk de universele kerk is, of de universele kerk, die tegelijk de ware kerk is*.

Had men zich daar nu maar aan gehouden. In plaats daarvan zijn de genoemde termen ertussen geschoven. Daardoor komt in de lucht te hangen, dat de (ware) plaatselijke kerk de katholieke kerk op een bepaalde plaats is.

2. Art. 29 genegeerd

publicatiedatum 11 juli 2019

We gaan verder met het noteren van enkele opmerkingen naar aanleiding van passages in het 'gespreksdocument' dat door het DGK-deputaatschap ACOBB is opgesteld ten behoeve van de contacten met de GKN. ¹⁾ Het eerste artikel over dit document is twee weken geleden op deze website geplaatst. ²⁾

Gespreksdocument: *Van die éne katholieke of algemene kerk mag niemand zich afscheiden. Het kan zover komen dat de gelovigen zich moeten afscheiden van een kerkinstituut. Dan moeten zij, zegt art, 28 NGB, zich afscheiden 'van hen die niet bij de kerk horen'. Die roeping tot afscheiding geldt als in het kerkinstituut de leer van Christus wordt losgelaten, de orde van de kerk wordt ontwricht en de eredienst (sacramenten) wordt vervalst. Afscheiding is dán nodig, als deze vereist is om katholieke kerk van Christus te blijven (C. Trimp, 68).*

In het gespreksdocument wordt met betrekking tot 'afschieden' alleen art. 28 NGB genoemd, maar daarbij niet art. 29. Echter, ook in art. 29 komt dit onderwerp ter sprake. We vermelden de letterlijke tekst van art. 28 en 29.

Art. 28: (...) *is het volgens Gods Woord de roeping van alle gelovigen zich af te scheiden van hen die niet bij de kerk horen, (...) Daarom handelen allen die zich van haar afzonderen (...) in strijd met Gods bevel.*

Art. 29: *Hieraan (aan de kenmerken, jb) kan men met zekerheid de ware kerk kennen en niemand heeft het recht zich van haar af te scheiden.*

Bij vergelijking hiervan met bovenstaand citaat uit het gespreksdocument

blijkt, dat art. 29 daar als het ware bij art. 28 is ingeschoven. Wat in art. 29 staat over de 'ware kerk', wordt gebruikt alsof het in art. 28 met betrekking tot de 'katholieke kerk' zou zijn gezegd. ³⁾ We halen enkele zinsnedes uit het citaat naar voren.

'Van die éne katholieke of algemene kerk mag niemand zich afscheiden.'

Niemand kan zeggen dat het op zich niet klopt wat hier staat. Echter, de nadere precisering van de katholieke kerk, zoals die wordt gegeven in art. 29, ontbreekt. In dat artikel staat nu juist letterlijk dat niemand het recht heeft zich van haar, namelijk van de ware kerk, af te scheiden. Er wordt in het gespreksdocument niet 'met twee woorden' gesproken. Alle nadruk wordt eenzijdig op de 'katholieke kerk' gelegd, ten koste van wat de NGB over de 'ware kerk' zegt. Met wat er in deze zinsnede staat, wordt maar de helft gezegd. Immers, het een kan niet los gezien worden van het ander. Het onderwerp is 'de katholiciteit van de kerk', maar dit betreft dan toch altijd de katholiciteit van de 'ware' kerk.

'Die roeping tot afscheiding geldt als in het kerkinstituut de leer van Christus wordt losgelaten, de orde van de kerk wordt ontwricht en de eredienst (sacramenten) wordt vervalst.'

Hier wordt verwezen naar de kenmerken van de ware kerk, die in art. 29 staan beschreven. Vervolgens vindt direct na deze zinsnede bijna ongemerkt een verschuiving plaats: *'Afscheiding is dán nodig, als deze vereist is om katholieke kerk van Christus te blijven.'* Datgene wat in art. 29 gezegd wordt over de kenmerken van de ware kerk, en waar in de voorgaande zin naar is verwezen, wordt nu toegepast op de *eigenschap* 'katholiciteit'. De zin zou echter eigenlijk zó moeten luiden: *'Afscheiding is dán nodig, als deze vereist is om de ware kerk van Christus te blijven.'*

Eerder was in het gespreksdocument geschreven: *'Wij houden dan ook stellig vast aan de overtuiging dat het in de artikelen 28 en 29 NGB gaat over dezelfde kerk als in artikel 27 NGB.'* Maar dat wordt vervolgens ten aanzien van art. 29 niet in rekening gebracht. Het is sowieso opvallend dat in het gespreksdocument maar twee keer de benaming 'ware kerk' wordt gebruikt, en dan beide keren ook nog 'slechts' in een citaat: *'In de vroegchristelijke kerk werd met de 'katholiciteit van de kerk' bedoeld: de ware kerk die tegelijk de universele kerk is, of de universele kerk, die tegelijk de ware kerk is.'* Helaas komt de inhoud van het citaat verder niet aan bod.

Tot slot van deze aflevering: opmerkelijk is dat het gespreksdocument ten aanzien van art. 28 alleen het punt 'afscheiding' noemt, en niet *'de roeping (...) zich bij deze vergadering te voegen op iedere plaats waar God haar gesteld heeft'*. Het 'waarom' daarvan blijft een vraag, maar in zekere zin is het wel

logisch. Er zou dan immers moeten worden besproken dat ‘deze vergadering’ een bepaald adres heeft, te vinden aan de hand van de kenmerken uit art. 29. Dit lijkt in het gespreksdocument echter zorgvuldig te zijn vermeden.

3. Onderbouwing van ‘katholieke afslag’ publicatiedatum 18 juli 2019

In het vorige artikel hebben we opgemerkt dat in het gespreksdocument van het DGK-deputaatschap ACOBB art. 29 van de NGB niet in rekening wordt gebracht. Wat daarin staat met betrekking tot de ‘ware kerk’, wordt gebruikt alsof het zonder meer over de ‘katholieke kerk’ zou gaan. Evenals in de besproken zinsnedes valt dit ook waar te nemen in de volgende passages.

Gespreksdocument: *Maar de ene katholieke kerk van Christus, oftewel de wettige kerkvergadering mag niet verlaten worden om de reden dat daar ‘geen volkomen zuiverheid en ongeschondenheid des levens is’ (W.G. de Vries, a.w. 18). In dit verband verwijs ik ook naar wat in het Collegedictaat ‘De Kerk’ K, Schilder zegt over wettigheid en zuiverheid van de kerk. ‘Wettigheid is het eerste, zuiverheid is secundair’. ‘De Gereformeerde kerk kan verbasteren, maar zolang ze de ‘janboel’ niet officieel ijkt, is ze wettig, ondanks haar onzuiverheid’. ‘De wettigheid vraagt naar de papieren van de kerk’ (pag. 143).*

We vestigen de aandacht op het begin van de eerste zin van dit citaat:
(...) *de ene katholieke kerk van Christus, oftewel de wettige kerkvergadering*
(...)

Het woordje ‘oftewel’ betekent: ‘met andere woorden’, ‘ook wel genoemd’. Er wordt in deze zinsnede dus een ‘is-gelijk-teken’ gezet tussen ‘de ene katholieke kerk van Christus’ en ‘de wettige kerkvergadering’. Weer kan niemand zeggen dat het op zich niet klopt wat er staat. Echter, net als eerder het geval was, wordt maar de helft gezegd. Alle nadruk ligt ook hier eenzijdig op de ‘katholieke kerk’. Dit gaat ten koste van wat er in de NGB over de ‘ware kerk’ staat. Want de benaming ‘wettige kerkvergadering’ komt nu juist overeen met de benaming ‘ware kerk’ in art. 29. De wettigheid wordt immers bepaald door de *kenmerken* die in dat artikel worden genoemd, en niet door de eigenschappen. ¹⁾ Maar door de formulering in het gespreksdocument wordt de *eigenschap* ‘katholiciteit’ via het woordje ‘oftewel’ betrokken op de ‘*wettigheid*’, en zodoende eigenlijk boven de *kenmerken* van art. 29 gesteld.

Vervolgens wordt er in het gespreksdocument verwezen naar een aantal uitspraken waarin staat dat de ‘wettigheid’ vóór de ‘zuiverheid’ van de kerk gaat. Nu wil het geval dat hetzelfde in andere bewoordingen ook is gezegd in de ‘Oproep tot reformatie’ die door DGK Mariëberg e.o. (De Ark) op 15 januari 2018 is gedaan aan het kerkverband van DGK. We citeren: ‘*Een Kerk houdt*

niet direct op ware kerk te zijn wanneer misstanden insluipen, maar wel wanneer ze die koers handhaaft en legaliseert'. (Onderstrepingen jB; in het originele document is deze zin geheel onderstreept.) Als dit in de geest van het gespreksdocument zou zijn geschreven, zou hier hebben gestaan: *'Een Kerk houdt niet direct op katholieke kerk te zijn (...)*'. En de titel van de oproep zou zijn geweest: *'Keer terug naar het vaste fundament van de katholieke Kerk!'*. Ons inziens kan het voor eenieder duidelijk zijn dat dit hoe dan ook een zeer sterke *relativering* zou hebben betekend. ²⁾ Omgekeerd geldt dat deze *relativering* wél aanwezig is in het gespreksdocument.

Gespreksdocument: *Hét kenmerk van de katholieke kerk is, dat men zich richt naar het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als het enige Hoofd (Art. 29 NGB).*

Ter vergelijking met dit citaat noteren we de letterlijke tekst van art. 29: *'Kortom, dat men zich richt naar het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als het enige Hoofd. Hieraan kan men met zekerheid de ware kerk kennen (...)*'

In art. 29 begint de zin met: 'kortom'. Dit betekent dat er een samenvatting volgt van wat erboven staat. Daar gaat het over *'de kenmerken waaraan men de ware kerk kan kennen'*. Ook in dit geval wordt in het gespreksdocument iets wat in de belijdenis over de 'ware kerk' wordt gezegd, verschoven naar de 'katholieke kerk'. In het gespreksdocument staat namelijk: *'Hét kenmerk van de katholieke kerk is, (...)*', terwijl in de tekst van art. 29 staat: *'Hieraan kan men met zekerheid de ware kerk kennen (...)*'

We trekken een en ander wat breder. In de eerder op deze website geplaatste artikelenreeks *'Groeïende verandering'* hebben we geconstateerd dat door het kerkverband van DGK het *uitgangspunt van beleid* is verlegd van de *kenmerken* van de kerk naar de *eigenschappen* (met name de katholiciteit). De verschuivingen die we in het gespreksdocument hebben gesignaleerd, komen hiermee overeen. We kunnen het gespreksdocument dan ook wel beschouwen als de *theologische onderbouwing* van de 'katholieke afslag'.

4. Eigenschap of roeping

publicatiedatum 25 juli 2019

Het gespreksdocument van het DGK-deputaatschap ACOBB bevat een alinea waarin *het zicht op kerken in het buitenland* wordt behandeld. We plaatsen de gehele tekst, waarbij we deze in tweeën knippen om overzicht te houden. In dit artikel gaan we in op het eerste gedeelte, in het volgende op het tweede. Verderop in dit artikel staan ook citaten uit een ander document. We hebben

enkele passages uit beide documenten onderstreept ter vergelijking en/of verduidelijking.

Gespreksdocument: Vanwege de katholieke eigenschap van de kerk dient in het zicht op kerken in het buitenland er rekening mee gehouden te worden dat Christus Zijn kerkvergadering in andere werelddelen doet plaatsvinden in de historie van die landen en volken, 'zodat de kerken een eigen historie hebben, naar de aard van volk en land en hun strijd tegen dwaling en verdrukking, die zich weerspiegelt in de wijze waarop de waarheid Gods in eigen confessies met eigen onvolkomenheid beleden hebben. Zo kunnen er tussen de particuliere kerken van verschillende plaatsen en landen ingrijpende verschillen zijn in inrichting, liturgische gebruiken (vergelijk artikel 47 KO), terwijl men toch wezenlijk samenstemt in het belijden van de waarheid Gods en het handhaven van de ware leer en het bedienen van de sacramenten. Al zijn er andere afspraken inzake het kerkelijk leven, erkent men toch Jezus Christus als het enige Hoofd, terwijl men niet wil afwijken van wat Hij verordend heeft'. Dit wat langere citaat komt uit een Commissierapport dat gediend heeft op de GS van Groningen-Zuid, 1978. (...)

Het genoemde commissierapport is tijdens de synode van Groningen-Zuid 1978 aan de orde gekomen bij de besluitvorming inzake correspondentie met buitenlandse kerken. Het gaat in dit artikel niet om wát er toen is besloten. Evenwel zijn ten aanzien daarvan in de acta van de synode overwegingen opgenomen ¹⁾, waarbij er één is die overeenkomst vertoont met het geciteerde uit het commissierapport. Deze overweging luidt als volgt:

d. dat bij het vervullen van deze roeping er rekening mee gehouden zal moeten worden, dat de Here Christus Zijn Kerk vergadert onder verschillende volken en ook met Zijn Kerk onder die volken een weg van eigen historie van verdrukking en strijd tegen dwaling en reformatie is gegaan en nóg gaat; dat hierdoor tussen deze kerken ook verschillen aanwijsbaar kunnen zijn in de wijze waarop zij de waarheid Gods belijden en voorts in de uiterlijke inrichting en liturgische gebruiken en afspraken van kerkregering, terwijl ze toch samenstemmen in het belijden van het Woord van God en het handhaven van de ware leer en de bediening van de sacramenten en niet willen afwijken van wat Jezus Christus als het enig Hoofd heeft verordend (vgl. art. 32 N.G.B. en art. 86 K.O.);

Nu kan de vraag worden gesteld wat 'voorrang' heeft: een commissierapport of een overweging. Ons inziens een overweging, aangezien overwegingen voortkomen uit het bespreken van een rapport. Het zou dan ook logischer zijn geweest als deze overweging in het gespreksdocument was opgenomen, in plaats van het citaat uit het commissierapport. Weliswaar maakt het in

dit geval wat de inhoud betreft niet zo heel veel uit, want die is in grote lijnen hetzelfde. (Tegelijk kan bij vergelijking van de onderstreepte zinsnedes wél worden geconstateerd, dat deze in de overweging minder ‘specifiek’ zijn geformuleerd dan in het commissierapport.) Belangrijker is echter dat in de acta van de synode deze overweging in verband staat met sommige van de andere overwegingen, een verband dat ontbreekt in het gespreksdocument. Daarover het volgende.

Opmerkelijk is dat er *verschil* is tussen de *gronden* die worden genoemd. We zetten de betreffende zinsnedes onder elkaar:

(Gespreksdocument) *‘Vanwege de katholieke eigenschap van de kerk dient in het zicht op kerken in het buitenland er rekening mee gehouden te worden (...)’*

(Overweging acta) *‘dat bij het vervullen van deze roeping er rekening mee gehouden zal moeten worden, (...)’*

In het gespreksdocument gaat het dus om de *‘katholieke eigenschap’*, en in de overweging om *‘het vervullen van deze roeping’*. Dit laatste leidt tot de vraag welke *‘roeping’* dan wel bedoeld kan zijn. Daarover wordt duidelijkheid gegeven in de twee aan overweging d. voorafgaande overwegingen:

b. dat het naar het Woord Gods en de belijdenis de roeping van de ware gelovigen en van de kerken in elke plaats en elk land is te staan naar kerkelijke gemeenschap met allen, die met hen eenzelfde geloof belijden en handhaven in prediking en dienst, kerkregering en tucht, en wel in eenheid van kerkelijk samenleven in elke plaats en land en waar dit door geografische afstanden, taalbarrières of andere oorzaken niet mogelijk is door kerkelijke correspondentie als oefening van kerkelijke gemeenschap;

c. dat het tevens de roeping van de ware gelovigen en kerken is met ijver en goede voorzichtigheid uit het Woord Gods te onderscheiden wat de ware kerk is, om met die ware kerk gemeenschap te oefenen en kerkelijke gemeenschap af te wijzen met kerken die openlijk van de leer en de ordeningen van het Woord Gods afwijken, of die zich schismatiek hebben afgescheiden van de ware kerk;

Ook valt te wijzen op de overweging die volgt op overweging d.:

e. dat in contact met kerken in het buitenland, die relaties hebben met andere kerken of kerkengroepen, met wie de Gereformeerde Kerken in Nederland geen kerkelijke correspondentie of gemeenschap hebben, voor de vraag van het aangaan van kerkelijke gemeenschap, zowel het onder c. als onder d. genoemde in rekening gebracht dient te worden;

Uit dit alles blijkt dat het óók tijdens de synode van Groningen-Zuid 1978 om de katholiciteit ging (overweging b.), maar dat er daarbij geen sprake was van de eenzijdigheid die het gespreksdocument typeert. Door deze synode werd toentertijd wél ‘met twee woorden’ gesproken, doordat ‘de ware kerk’ erbij werd betrokken (overweging c.: ‘dat het tevens de roeping ... is’; overweging e.: ‘dat ... zowel het onder c. als onder d. genoemde in rekening gebracht dient te worden’). Dat is in het gespreksdocument nagelaten.

5. Opmerkelijk dualisme

publicatiedatum 1 augustus 2019

In het vorige artikel over het gespreksdocument van het DGK-deputaatschap ACOBB hebben we stilgestaan bij het eerste gedeelte van een alinea waarin *het zicht op kerken in het buitenland* wordt behandeld. Daarin staat een uitgebreid citaat uit een commissierapport dat gediend heeft op de synode van Groningen-Zuid 1978. Deze keer schrijven we nog iets naar aanleiding van het tweede gedeelte van deze alinea.

Gespreksdocument: (...) *Van de inhoud van dit rapport is door het kerkverband van DGK geen afstand genomen. De wijze van spreken over de katholiciteit van de kerk, zoals dat gebeurt in dit rapport heeft ertoe geleid dat de Westminsterconfessie door gereformeerde synodes (Amersfoort-West 1967) getypeerd kon worden als een belijdenis naar het Woord, een gereformeerde confessie. Dat neemt niet weg dat kritiek te oefenen valt op enkele onderdelen van de Westminster Confessie. Ook is het terecht dat wordt nagegaan hoe buitenlandse kerken in de praktijk omgaan met de Westminster Confessie.*

Er is door het kerkverband van DGK inderdaad geen afstand genomen van de inhoud van het genoemde commissierapport. Integendeel, men heeft er ten aanzien van het spreken over de Westminster Confessie als het ware nog een streep onder gezet ter bevestiging. Aan een bespreking van de vraag of de Westminster Confessie echt een (voluit) gereformeerde belijdenis kan worden genoemd, is men niet begonnen. Deze vraag is wél besproken in een serie artikelen elders op deze website. ¹⁾ Het slot daarvan nemen we hier over. ²⁾

Hoe is nu de situatie in De Gereformeerde Kerken (hersteld)? Bij de GS Hasselt 2011/2012 is door de kerk te Emmen een verzoek ingediend om onderzoek te doen naar de Westminster Standards. Een meerderheid van de deputaten Betrekkingen Buitenlandse Kerken rapporteerden aan de volgende synode (GS Groningen 2014/2015) dat deze belijdenissen “een niet te onderschatten gevaar voor de kerk” vormen. Een minderheid (één) van de deputaten wilde nog geen uitspraak doen over de Schriftuurlijkheid van de Westminster Standards, maar beval nadere studie aan.

De GS Groningen 2014/2015 heeft deze deputatenrapporten als ‘studierapport’ aanvaard en verder deze zaak afgedaan met de opmerking dat ‘de Westminster Standards nog nooit een verhindering zijn geweest voor contactoefening’. De ‘geschiedenis van contactoefening’ was echter nu juist de reden waarom de kerk te Emmen verzocht om een onderzoek naar de Westminster Standards, omdat de vraag was opgekomen: ‘deze belijdenissen zijn tot nu toe aanvaard in een zusterkerkrelatie, maar zijn zij wel echt voluit gereformeerd?’. De synode van Groningen heeft helaas bij de beantwoording van deze vraag niet de Schrift als enige maatstaf willen hanteren.

De GS Lansingerland 2017/2018 heeft inmiddels een belangrijke stap verder gezet en “in grote eensgezindheid” besloten om contact te zoeken met buitenlandse kerken op de grondslag van de Westminster Confessie. Een opmerkelijke zaak: in de kerken liggen twee studierapporten, waarvan één rapport ernstig waarschuwt voor de Westminster Standards en een ander rapport oproept tot nader onderzoek. Op welke basis kon deze synode dan tot de conclusie komen dat op de grondslag van deze belijdenis een zusterkerkrelatie kan worden gezocht?

Het verdrietige hiervan is niet alleen dat de Westminster Standards als ‘voluit gereformeerd’ zijn aanvaard (dat uiteraard ook wel), maar vooral dat toetsing naar Schrift en belijdenis in de breedte van de kerken niet langer nodig wordt geacht. Dat er besluiten zijn genomen in eigenwilligheid, naar eigen inzicht en idee, in plaats van naar Gods Woord als “onfeilbare regel”, wat ver uitgaat boven “concilies, decreten en besluiten” (NGB art. 7).

In verband hiermee kan erop worden gewezen dat twee ondertekenaars van het meerderheidsrapport als afgevaardigden aanwezig waren op de synode van Lansingerland 2017/2018. Een van hen was als deputaat ACOBB mede verantwoordelijk is voor het gespreksdocument, waarin ten aanzien van de Westminster Confessie toch beslist iets heel anders wordt gezegd dan in het meerderheidsrapport. Zoals we eerder hebben geconstateerd, is de inhoud van het gespreksdocument door de synode als visie aanvaard. ³⁾ Over enig bezwaar van voorstanders van het meerderheidsrapport (gesteld dat die er nog waren onder de afgevaardigden) tegen de zinsnedes over de Westminster Confessie is ons echter niets bekend.

Soms lijkt het wel of men het liefst zou willen dat de beide rapporten van deputaten BBK er nooit waren geweest, en dat men nu maar probeert ze een beetje te weg te werken. De synode van Groningen 2014/2015 heeft ze, om het in voetbaltermen uit te drukken, ‘vakkundig buitenspel gezet’, door te besluiten: *De rapporten met betrekking tot de Westminster Standards als studierapporten te gebruiken (...)* ⁴⁾ Door de synode van Lansingerland

2017/2018 werden ze nog wat meer in de richting van ‘de onderste la van het bureau’ geschoven: *GS Groningen heeft besloten het meerderheids- en minderheidsrapport slechts als studierapporten te gebruiken (...)*⁵⁾ (Let op het woordje ‘slechts’, dat er in ‘Groningen’ niet stond.) Dit geldt dan met name het meerderheidsrapport, aangezien het minderheidsrapport voor het in DGK heersende klimaat niet ‘gevaarlijk’ is.

Hoe het zij, het feit dát het meerderheidsrapport binnen dit kerkverband een functie heeft (zij het dan ‘slechts’ als studierapport), leidt tot een opmerkelijk dualisme. De inhoud is ‘in het midden’ gelaten, er is niets verklaard over een al of niet in strijd zijn met de katholiciteit van de kerk. In deze situatie is dus de overtuiging dat het meerderheidsrapport de juiste koers wijst ‘legitiem’ binnen DGK. Dit betekent in de praktijk, dat men die overtuiging wel kan hebben (wat dan gezien wordt als ‘uw mening’), maar dat men ondertussen door het kerkverband wordt meegenomen in een andere richting.

6. Compromisformulering

publicatiedatum 13 september 2019

Nu de zomervakantie voorbij is, pakken we de draad van de serie artikelen naar aanleiding van het ‘gespreksdocument’ weer op. Aansluitend aan het vorige artikel ¹⁾ gaan we deze keer wat nader in op het feit dat binnen DGK het ‘meerderheidsrapport’ met betrekking tot de Westminster Confessie ‘slechts’ als studierapport fungeert. Nu lijkt het er niet op dat er veel is of wordt gestudeerd in dit rapport. Terwijl studie wel noodzakelijk zou zijn, *alleen al vanwege het feit* dat daarin de Westminster Confessie ‘*een niet te onderschatten gevaar voor de kerk*’ wordt genoemd. Het rapport is niet aanvaard, maar de in veler ogen omstreden inhoud is ook niet afgewezen. De vraag blijft dan: is het waar wat daar in dat rapport staat? Aan deze vraag wordt nog steeds voorbijgegaan. De praktijk toont echter een ontkenning, waaruit blijkt dat men geen gevaar ziet, of niet (meer) *wil* zien, dan wel niet (meer) *kan* zien.

Gespreksdocument: *Dat* ²⁾ *neemt niet weg dat kritiek te oefenen valt op enkele onderdelen van de Westminster Confessie.*

Het kan duidelijk zijn dat hier een compromisformulering is gebruikt: er valt kritiek te oefenen; van welke orde die kritiek is, wordt echter in het midden gelaten. Hiermee kan eenieder uit de voeten. Wie zover gaat met zijn kritiek dat hij de Westminster Confessie een gevaar voor de kerk noemt, zou deze formulering kunnen onderschrijven, en ook degene die er slechts enkele kanttekeningen bij wil plaatsen. Maar zo maakt men zich wel gemakkelijk af van de vraag waar het werkelijk om draait, nl. of er wat betreft de Westmin-

ster Confessie al dan niet sprake is van principiële verschillen, met andere woorden: of deze belijdenis dwalingen bevat of niet.

Het meerderheidsrapport toont duidelijk aan dat er inderdaad fundamentele verschillen zijn tussen de drie formulieren van eenheid en de Westminster Confessie. Ook toont het aan dat die verschillen voortkomen uit een on-Bijbelse opvattingen in de Westminster Confessie. Met het oog daarop valt te wijzen op het Ondertekeningsformulier voor ouderlingen en diakenen c.q. dienaren des Woords, waarin staat (onderstrepingen jb):

Wij ondergetekenden (...) verklaren hierbij voor het aangezicht van de Here, oprecht en met een goed geweten dat wij er hartelijk van overtuigd zijn dat de leer van de drie formulieren van eenheid - de Nederlandse Geloofsblijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels - in alle delen geheel met Gods Woord overeenstemt.

Hierop volgt in het formulier voor ouderlingen en diakenen:

Wij beloven daarom dat wij ieder naar eigen ambt deze leer met toewijding zullen onderwijzen en trouw verdedigen en elke dwaling, die daarmee in strijd is, zullen afwijzen.

Dit gedeelte luidt in het formulier voor dienaren des Woords aldus:

Wij beloven daarom dat wij deze leer met toewijding zullen onderwijzen en trouw verdedigen, zonder dat wij openlijk of anderszins, al of niet rechtstreeks, iets zullen leren of publiceren wat daarmee in strijd is. Verder beloven wij dat wij niet alleen elke dwaling, die in strijd is met deze leer, zullen afwijzen, maar die ook zullen weerleggen, bestrijden en helpen weren.

Er staat: elke dwaling. Er wordt dus geen uitzondering gemaakt voor het buitenland.

7. ‘Een’ kerkelijke gemeenschap

publicatiedatum 3 oktober 2019

In deze zevende aflevering van de serie artikelen naar aanleiding van het gespreksdocument van het DGK-deputaatschap ACOBB wijzen we op enkele passages die elkaar in feite tegenspreken.

Gespreksdocument: *Van die éne katholieke of algemene kerk mag niemand zich afscheiden. Het kan zover komen dat de gelovigen zich moeten afscheiden*

van een kerkinstituut. Dan moeten zij, zegt art, 28 NGB, zich afscheiden 'van hen die niet bij de kerk horen'. (...) Afscheiding is dán nodig, als deze vereist is om katholieke kerk van Christus te blijven (...).

Gespreksdocument: (...) *Als blijkt dat er kerkelijke gemeenschappen naast elkaar bestaan, die zich voluit willen houden aan de Schrift en aan de Schriftuurlijke belijdenis, dan drijft het Woord van de Here tot kerkelijke eenheid (Efez. 4:1 – 6; Joh. 17). Als het 'oecumenisch willen' ontbreekt, dan is de katholiciteit van de kerk in geding.*

Dan kan niet volstaan worden met het beleven van geestelijke eenheid over de 'kerkmuren' heen. Kerkverbandelijke eenheid en het zich houden aan kerkverbandelijke afspraken is ook met deze Schriftuurlijke opdracht tot eenheid gegeven (Openbaring 1 – 3).

Met betrekking tot het eerste citaat hebben we eerder iets geschreven in het tweede artikel in deze reeks. ¹⁾ Deze keer willen we de aandacht vestigen op een ander aspect, nl. het feit dat er (op zich terecht) staat dat de gelovigen zich, naar art. 28 NGB, moeten afscheiden 'van hen die niet bij de kerk horen'. De vraag is dan echter op basis waarvan in het tweede citaat wordt gesproken van het naast elkaar bestaan van 'kerkelijke gemeenschappen, (...) die zich voluit willen houden aan de Schrift en aan de Schriftuurlijke belijdenis', en van 'het beleven van geestelijke eenheid over de 'kerkmuren' heen'. Want de huidige kerkelijke situatie in Nederland is het gevolg van de opeenvolgende reformaties die vanaf de 16e eeuw hebben plaatsgevonden, waarbij we ons hebben afgescheiden 'van hen die niet bij de kerk horen'.

Ten eerste: er wordt gesproken van 'kerkelijke gemeenschappen'. Maar het onderwerp is toch 'de katholiciteit van de kerk', en niet 'de katholiciteit van kerkelijke gemeenschappen'? Natuurlijk, iedere ware kerk vormt óók een kerkelijke gemeenschap, maar niet elke 'kerkelijke gemeenschap' is een ware kerk. (Evenzo: iedere ware kerk is de katholieke kerk ter plaatse, maar niet elke zich katholiek noemende 'kerk' is de ware kerk.) Verder: kan 'het beleven van geestelijke eenheid over de 'kerkmuren' heen' überhaupt bestaan, nu er afscheidingen zijn geweest? Afscheiden betekent immers dat de geestelijke eenheid verbroken is. (Overigens is het merkwaardig dat in een 'gereformeerd' document 'het beleven van' als uitgangspunt wordt gehanteerd.)

Wij houden er liever aan vast dat de 'ware kerk' en een, zeg maar, 'orthodoxe kerkelijke gemeenschap' niet op hetzelfde niveau staan. Als blijkt dat ergens een 'kerkelijke gemeenschap' zich voluit wil houden aan de Schrift en aan de Schriftuurlijke belijdenis, kunnen die gelovigen dat toch het best tonen door zich in overeenstemming met de roeping van art. 28 en 29 NGB bij de ware kerk te voegen, met (onbekrompen) erkenning van haar recht op die

benaming? Sterker nog, als zij zich metterdaad voluit zouden houden aan de Schriftuurlijke belijdenis, zouden zij overeenkomstig art. 29 (het adres van) de ware kerk al hebben 'onderscheiden' en opgezocht (of er in voorkomende gevallen niet mee hebben gebroken).

Met het aanvaarden van het gespreksdocument van deputaten ACOBB, dat ook wel als de theologische onderbouwing van de zgn. 'katholieke afslag' kan worden beschouwd ^{2,3}), heeft het kerkverband van DGK zichzelf geprofileerd als 'een' *orthodoxe kerkelijke gemeenschap*. En inderdaad, op die manier zal met (leden van) andere orthodoxe kerkelijke gemeenschappen 'het beleven van geestelijke eenheid over de 'kerkmuren' heen' mogelijk zijn. Maar dat is dan niet de geestelijke eenheid van de ware kerk.

8. Van kracht beroofd

publicatiedatum 24 oktober 2019

Op 7 april 2018 heeft de GS Lansingerland ingestemd met de inhoud van het gespreksdocument van het DGK-deputaatschap ACOBB over de katholiciteit van de kerk:

Eveneens is er overeenstemming over de in het deputatenrapport verwoorde visie op de katholiciteit van de kerk. (Acta, pag. 12).

Het gespreksdocument diende als uitgangspunt bij de bespreking van het onderwerp 'katholiciteit', dat *door de GKN* op de agenda van de gesprekken tussen DGK en GKN was gezet. Uit het rapport van deputaten ACOBB over deze bespreking werd duidelijk dat men elkaar 'gevonden' heeft, en dat het gespreksdocument daarbij zeer belangrijk was:

Uitgangspunt bij deze bespreking was het document over de katholiciteit van de kerk zoals opgesteld door ons deputaatschap. Vanuit de inhoudelijk bespreking werd duidelijk dat zij van harte konden instemmen met ons document en dat wij elkaar vonden in de belijdenis over de kerk zoals wij die gemeenschap-pelijk belijden in de artikelen 27 tot en met 29 van de NGB.

Een en ander is uitgebreider aan de orde geweest in het eerste artikel van deze serie, waar we ook voor de noten met de vindplaatsen van de citaten naar verwijzen. ¹⁾

De woorden 'door de GKN' hebben we extra nadruk gegeven. Want kennelijk vond *de GKN* het van belang hierover duidelijkheid te krijgen van DGK. Maar het merkwaardige is, dat DGK het onderwerp vervolgens naar zichzelf heeft toetrokken, alsof het andersom was, alsof DGK duidelijkheid wilde van de GKN. Een van de gronden voor het voorstel van deputaten ACOBB om een vervroegde synode samen te roepen is nl.:

1. dat de bespreking met de deputaten Eenheid gereformeerde belijders van de GKN over de twee, door (bedoeld zal zijn: voor, jb) ons van groot belang

zijnde zaken, te weten: de katholiciteit van de kerk en het functioneren van het kerkverband ons voldoende zicht heeft gegeven op de opvatting van de GKN hierover. ²⁾

Let wel: er wordt geschreven over *‘voor ons van groot belang zijnde zaken’* en *‘ons voldoende zicht heeft gegeven’*. ³⁾ De vraag die gesteld kan worden is, waarom de katholiciteit dan niet als *‘gesprekspunt’* in de instructie stond die de GS Groningen aan het deputaatschap ACOBB gaf, als dit voor DGK zo’n zeer belangrijke zaak is. Het kan echter wel duidelijk zijn hoe het *‘voor ons’* zo’n *‘van groot belang zijnde zaak’* is geworden, nl. doordat de GKN het ter tafel had gebracht. En deputaten ACOBB waren daar alvast op ingesprongen door het opstellen van het gespreksdocument, zonder dat dit tot hun instructie behoorde. ¹⁾ Verder kan, vanwege de summere verslaglegging door deputaten, worden betwijfeld of men binnen DGK inderdaad voldoende zicht heeft gekregen op de opvatting van de GKN.

(Deze grond kan overigens ook zó worden gelezen dat de deputaten met *‘ons’* zichzelf bedoelen. In dat geval klopt het helemaal wat daar staat.)

Door middel van het gespreksdocument is er een brug geslagen tussen DGK en de GKN. Zoals we eerder opmerkten, kan het gespreksdocument wel als de theologische onderbouwing worden beschouwd van de zgn. *‘katholieke afslag’*, het pad naar het *denominationalisme*. ⁴⁾ Op die weg was de GKN al een heel eind verder gevorderd dan DGK. Het gespreksdocument is voor DGK de geschikte formule om aan te kunnen haken bij (de koers van) de GKN, waarna deze *orthodoxe kerkelijke gemeenschappen* ⁵⁾ zich op termijn kunnen verenigen.

Ook hebben we eerder de volgende zinsnede geciteerd, die staat vermeld op de website van de GKN, als samenvatting van de gesprekken tussen de afgevaardigden van DGK en GKN:

“je kunt de vrijmoedigheid hebben om de kerk van Christus aan te wijzen maar je kunt niet het kerkvergaderend werk van Christus opsluiten in wat wij zien. Maar art. 29 uit de NGB geeft wel duidelijke handvatten, niet zozeer om alle kerken langs een meetlat te leggen maar wel om de gelovigen op te roepen om te zoeken waar Christus zijn kerk vergadert. En de plicht om zich bij de kerk van Christus te voegen. Verder moet ook geestelijke eenheid dringen tot kerkelijke eenheid.”

De GKN-afgevaardigden schreven daarover vervolgens op hun website:
Met deze zinsnede konden alle aanwezigen hun instemming van harte betuigen.

We hebben geprobeerd duidelijk te maken dat deze zinsnede in het verlengde ligt van het gespreksdocument; dat deze een *relativistische strekking* heeft, en dat DGK een interkerkelijk moeras worden ingestuurd. ^{6,7)}

Met het gespreksdocument heeft men in de GKN gekregen wat men graag

wilde, want het vormt van hun kant gezien de verbinding met hoe men al opereerde. Geen wonder dat *'zij van harte konden instemmen met ons document'* en hun instemming van harte konden betuigen met de genoemde zinsnede.

Onlangs zijn de acta van de buitengewone Generale Synode van Lutten 2019 gepubliceerd. ⁸⁾ Daarin staat in het verslag van de algemene bespreking het volgende met betrekking tot dit onderwerp:

Verder wordt gevraagd of er bij de GKN nog sprake is van een pluriforme kerkvisie, zoals de acta van GS Groningen dat destijds verwoordde. Deputaten hebben in de gesprekken over de katholiciteit van de kerk de broeders van de GKN hierover concreet bevraagd en er over doorgesproken met een goede uitkomst. We hebben elkaar gevonden in artikel 27 t/m 29 NGB. Daaraan zijn we gebonden en daaraan moeten we elkaar houden. (pag. 14)

Evenals in het deputatenrapport wordt in de acta gezegd dat men elkaar gevonden heeft in artikel 27 t/m 29 NGB. Ja, dat zal zo zijn, maar dat was dan wel *pas nadat deze artikelen van hun kracht waren beroofd.*

9. Pluriforme kerkvisie

publicatiedatum 7 november 2019

In het voorgaande artikel hebben we laten zien hoe het gespreksdocument van het DGK-deputaatschap ACOBB een brugfunctie vervulde tussen DGK en de GKN. ¹⁾ Voor de deputaatschappen van beide kanten bevatte dit document de juiste ingrediënten om tot een akkoord te kunnen komen. Heel veel moeite zal dat niet hebben gekost. Als érgens een groep *gelijkgestemden* bij elkaar heeft gezeten, dan moet het wel tijdens de gesprekken tussen de afgevaardigden van DGK en de GKN over de katholiciteit zijn geweest.

Op wat we citeerden uit het verslag van de algemene bespreking tijdens de buitengewone Generale Synode van Lutten 2019 willen we wat nader ingaan. Voordat we enkele opmerkingen gaan maken bij de afzonderlijke onderdelen, nemen we dit gedeelte uit de acta ²⁾ eerst nogmaals in z'n geheel over:

Verder wordt gevraagd of er bij de GKN nog sprake is van een pluriforme kerkvisie, zoals de acta van GS Groningen dat destijds verwoordde. Deputaten hebben in de gesprekken over de katholiciteit van de kerk de broeders van de GKN hierover concreet bevraagd en er over doorgesproken met een goede uitkomst. We hebben elkaar gevonden in artikel 27 t/m 29 NGB. Daaraan zijn we gebonden en daaraan moeten we elkaar houden. (pag. 14)

'Verder wordt gevraagd of er bij de GKN nog sprake is van een pluriforme kerkvisie, zoals de acta van GS Groningen dat destijds verwoordde.' Voor de volledigheid citeren we uit de acta van GS Groningen ³⁾ de letterlijke tekst

van het eerste deel van de betreffende Overweging: *2.d. Meerdere predikanten van de GKN hebben blij gegeven van een pluriforme kerkvisie.* (pag. 28)

Het wekt verbazing dat deputaten ACOBB bij deze vraag wegkwamen met hun antwoord: *'Deputaten hebben in de gesprekken over de katholiciteit van de kerk de broeders van de GKN hierover concreet bevestigd en er over doorgesproken met een goede uitkomst.'* Nergens doen ze verslag van wát er dan concreet gevraagd en doorgesproken is, en ook wat die *'goede uitkomst'* betreft moesten de synode-afgevaardigden de deputaten kennelijk maar geloven op hun blauwe ogen. Onbegrijpelijk genoeg heeft men dit antwoord zonder meer geaccepteerd. Maar die *pluriforme kerkvisie* zal echt niet van de ene op de andere dag als sneeuw voor de zon zijn verdwenen.

We onderschatten beslist niet hoe moeilijk het zou zijn geweest om zich tegen dit 'zware' deputaatschap te verzetten, dat zo'n beetje geheel uit dominees bestaat, en dat op een nogal dwingende manier (die neerkomt op: *'God wil het!'*) en manipulatief te werk was gegaan. ⁴⁾ Durf daar maar eens tegenin te gaan als 'leek'. Of stonden ook de afgevaardigden zelf eigenlijk op voorhand al achter de recente ontwikkelingen, al dan niet mede beïnvloed door de *'informaties'* die her en der in het land waren gehouden, tijdens welke de visie van het gespreksdocument werd uitgedragen? ⁵⁾

'We hebben elkaar gevonden in artikel 27 t/m 29 NGB.' Dit gebeurde echter pas nadat deze artikelen krachteloos waren gemaakt, zoals we hebben aangegeven. ¹⁾ Maar is het sowieso niet merkwaardig dat dit gezegd werd? Beide partijen aanvaardden de gehele belijdenis toch al? In werkelijkheid heeft men elkaar gevonden in *een bepaalde visie* op artikel 27 t/m 29, een visie die is verwoord in het gespreksdocument. Dit wijkt af van de rechte leer van die artikelen, maar van die visie geldt nu wel: *'Daaraan zijn we gebonden en daaraan moeten we elkaar houden.'*

De predikanten van de GKN die blij hebben gegeven van een pluriforme kerkvisie kunnen gerust zijn, want ze kunnen hun gang blijven gaan. Alleen zullen ze misschien het tempo dienen aan te passen ter wille van trage DGK-leden.

10. Vals-oecumenisch dwaalspoor

publicatiedatum 28 november 2019

De volgende samenvattende en aanvullende notities vormen het slot van deze serie artikelen naar aanleiding van het gespreksdocument van het DGK-deputaatschap ACOBB over *'de katholiciteit van de kerk'*.

1. In de artikelenserie *'Groeïende verandering'* hebben we geconstateerd dat door het kerkverband van DGK het *uitgangspunt van beleid* is verlegd van de *kenmerken* van de kerk naar de *eigenschappen* (met name de katholiciteit).

De verschuivingen die we in het gespreksdocument hebben gesignaleerd, komen hiermee overeen. Dit document kan dan ook wel worden beschouwd als de *theologische onderbouwing* van de zgn. ‘katholieke afslag’. Deze afslag is te typeren als een verschuiving van het handhaven van art. 29 NGB in de richting van het *denominationalisme*, waardoor het uitgangspunt van beleid dat door DGK wordt gehanteerd een ‘Westminsters’ karakter vertoont. ^{1,2)}

2. Het onderwerp ‘katholiciteit’ was *door de GKN* op de agenda van de besprekingen tussen DGK en de GKN gezet. Naar aanleiding daarvan hebben deputaten ACOBB het gespreksdocument opgesteld, zonder dat dit tot hun instructie behoorde, en zonder dat er vooraf op synodaal niveau over was gesproken. Aangezien het gespreksdocument handelt over de leer van de kerk, is het vanwege de instemming met de inhoud ervan door de Generale Synode van Lansingerland 2018, in feite een (verkapte) leeruitspraak.

Het is in de acta van de GS ³⁾ lastig na te gaan dat deze instemming het gespreksdocument betreft. In het verslag van de vergadering staat slechts: *Eveneens is er overeenstemming over de in het deputatenrapport verwoorde visie op de katholiciteit van de kerk* (pag. 12). Pas na enig zoekwerk blijkt deze visie de inhoud van het gespreksdocument te zijn, dat een onderdeel is van het in de acta opgenomen aanvullende deputatenrapport (pag. 216-218). Een verwijzing ernaar ontbreekt in het verslag, en ook over een inhoudelijke behandeling wordt niets vermeld. Zo is vrij opvallend een verstrekkende verschuiving vastgelegd, zonder dat er een officieel besluit is genomen. ⁴⁾

3. In het gespreksdocument, alsmede in een GKN-gespreksdocument waarin dit onderwerp eveneens aan de orde komt, wordt gesproken over de katholieke (universele) kerk die in de plaatselijke kerk ‘*zichzelf presenteert*’ (DGK), ‘*tot openbaring komt*’ (GKN) en over de plaatselijke kerk die ‘*niet minder dan de openbaring van de universele kerk zelf*’ is (GKN). Daarover schreven we in ons eerste artikel: ‘Door het gebruik van deze termen wordt een min of meer zelfstandig bestaan van ‘*de katholieke kerk als een bovenplaatselijk overkoepelelnd organisme*’ gesuggereerd, wat maar zo een afgezwakte variant zou kunnen zijn van de leer van de onzichtbare kerk.’ ³⁾ Inmiddels gaan we ervan uit dat dit laatste inderdaad het geval is. Ter aanvulling en onderstreping geven we het volgende citaat, van ds. I. de Wolff:

‘Het is fout en allerminst naar de belijdenis om een vergadering aan een bepaalde plaats te noemen een „openbaring” van de Kerk. De Kerk komt niet ergens tot openbaring alsof ze de zichtbare verschijning van een onzichtbare zaak ware, maar de Kerk is er even werkelijk als dat ergens werkelijk een huis staat en niet de openbaring van een (onzichtbaar) huis.’ ⁵⁾

4. Wat in art. 27-29 NGB staat met betrekking tot de ‘katholieke’ en de ‘ware’ kerk, wordt in het gespreksdocument bij wijze van spreken ‘in elkaar ge-

schoven'. Zodoende worden de *eigenschappen* van de kerk boven de *kenmerken* gesteld. ^{6,1,7)} Doordat art. 29 op deze manier buitenspel is gezet, zijn deze belijdenisartikelen krachteloos geworden. Het *houvast* van art. 29 (het nauwgezet en met grote zorgvuldigheid onderscheiden welke de ware kerk is) functioneert niet meer.

Kennelijk weet men niet goed raad met art. 29 en probeert men daar op deze manier een oplossing voor te vinden. Maar zodoende zal het kerkverband van DGK eveneens oplossen, nl. in een moeras van interkerkelijkheid. Dan vervalt men, tenzij men zich van deze heilloze weg bekeert, steeds verder tot 'algemeen-christelijk' kerkgenootschap, dat niet de 'algemene, christelijke kerk' is.

5. Ten aanzien van de Westminster Confessie stelt het gespreksdocument dat er *'kritiek te oefenen valt op enkele onderdelen'*. Van welke orde die kritiek is, wordt echter in het midden gelaten. Hiermee kan eenieder uit de voeten, zowel degenen die de Westminster Confessie een gevaar voor de kerk noemen, als degenen die er slechts enkele kanttekeningen bij plaatsen. Aan de vraag waar het werkelijk om draait, nl. of deze belijdenis dwalingen bevat of niet, wordt voorbijgegaan. ^{8,9)}

6. De huidige kerkelijke situatie in Nederland is het gevolg van de opeenvolgende reformaties die vanaf de 16e eeuw hebben plaatsgevonden, waardoor de kerk werd voortgezet, en waarbij we ons hebben afgescheiden 'van hen die niet bij de kerk horen'. Het gespreksdocument gaat ervan uit dat er toch *'kerkelijke gemeenschappen, (...) die zich voluit willen houden aan de Schrift en aan de Schriftuurlijke belijdenis'* naast elkaar blijken te kunnen bestaan, en dat *'het beleven van geestelijke eenheid over de 'kerkmuren' heen'* mogelijk is.

Verder is het gebruik van de term 'kerkelijke gemeenschappen' niet in overeenstemming met de belijdenis. Het onderwerp is 'de katholiciteit van de kerk' en niet 'de katholiciteit van kerkelijke gemeenschappen'. Bovendien heeft de term 'kerkelijke gemeenschap' een *denominationalistische* lading. Wij houden er liever aan vast dat de 'ware kerk' en een, zeg maar, 'orthodoxe kerkelijke gemeenschap' niet op hetzelfde niveau staan.

Met het aanvaarden van het gespreksdocument heeft het kerkverband van DGK zichzelf geprofileerd als *orthodoxe kerkelijke gemeenschap*. Daardoor zal *'het beleven van geestelijke eenheid over de 'kerkmuren' heen'* met andere orthodoxe kerkelijke gemeenschappen mogelijk zijn, maar dat is dan niet de geestelijke eenheid van de ware kerk. ¹⁰⁾

7. Door middel van het gespreksdocument is er een brug geslagen tussen DGK en de GKN, die zich al een heel eind verder in 'interkerkelijke' richting bevinden. In het gespreksdocument staat: *'Pluriformiteit is geen synoniem*

voor *katholiciteit*.' Dit wordt vervolgens niet verder uitgewerkt, maar de visie op de katholiciteit die in het document wordt verwoord, biedt wel ruimte voor de pluriforme kerkvisie die door de Generale Synode van Groningen 2014 werd waargenomen binnen de GKN. Het gespreksdocument vormt voor de GKN ten opzichte van DGK de verbinding met hoe men al opereerde. Zonder dit document is eenheid tussen DGK en de GKN dan ook ondenkbaar. ^{11,12)}

8. Ezechiël 13:10-12 (HSV):

Daarom, ja, omdat zij Mijn volk misleid hebben door te zeggen: Vrede, hoewel er geen vrede is, bouwt de een een wankele muur, en zie, dan bepleisteren anderen die met kalk. Zeg tegen hen die met kalk bepleisteren, dat hij omvallen zal. Er komt een alles wegspoelende regen en u, hagelstenen, u zult neervallen en er zal een stormwind losbarsten. Zie, als de muur omvalt, zal dan tegen u niet gezegd worden: Waar is de pleisterlaag die u aangebracht hebt?

9. *Het afwijken van de belijdenis* was, al voordat het werd vastgelegd via het gespreksdocument, beslissend voor het verloop van de gesprekken met de GKN en het resultaat ervan. Wat sinds de synode van Groningen is gebeurd met betrekking tot de toenadering tussen DGK en de GKN, kan in feite niet anders dan tegen deze achtergrond worden verstaan. In wezen is ook alle kritiek (lees: symptoombestrijding) die we in onze tot dusver verschenen artikelen hebben gegeven op ontwikkelingen binnen DGK, daarop gericht.

10. De DGK-gemeenten konden al niet meer met recht ware kerken worden genoemd, vanwege hun instemming met de besluiten van de GS van Lansingerland waarmee DGK Mariëenberg (De Ark) onrecht is aangedaan. Dat was de grond waarop wij ons hebben vrijgemaakt.

Nu zouden wij best bereid zijn om de 'zaak-Mariëenberg' als incident 'op zich' te beschouwen. Het laat zich immers denken (moeilijk, maar toch) dat het onrecht op de een of andere manier ongedaan zou kunnen worden gemaakt. Maar dan zou nog de leer van DGK over de kerk en de koers die op basis daarvan wordt gevolgd, een verhindering zijn om terug te gaan. Want wij mogen ons niet laten meeslepen op een vals-oecumenisch dwaalspoor.

Noten

1. Tussengeschoven termen

- ¹⁾ https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/Deputatenrapport_ACOBB_mei_2019.pdf
- ²⁾ https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/2018_09_11_Pro_Acta_en_Acta_GS_Lansingerland.pdf
- ³⁾ Acta GS 18 maart 2017, pag. 15-16, <https://www.gereformeerdekerkennederland.nl/?ddownload=955>).
- ⁴⁾ Zie ook: <https://semper-reformanda.nl/deputatocratie/>
- ⁵⁾ <https://semper-reformanda.nl/groeiende-verandering-4/>
- ⁶⁾ <https://semper-reformanda.nl/groeiende-verandering-5/>
- ⁷⁾ <https://semper-reformanda.nl/groeiende-verandering-6-slot/>
- ⁸⁾ Ds. J. van Bruggen, *Het amen der kerk; de Nederlandse Geloofsbelijdenis toegelicht*, Goes, Oosterbaan & Le Cointre N.V., 1964
- ⁹⁾ Dit geldt eveneens voor art. 28 en het grootste gedeelte van art. 29. (Alleen aan het slot van art. 29 staat in een ander verband een meervoud, nl. 'deze twee kerken', waarmee de ware en de valse kerk worden bedoeld.) In dit verband kan ook worden genoemd dat in art. 28 gesproken wordt over 'iedere plaats' (enkelvoud), en niet over 'alle plaatsen' (meervoud).
- ¹⁰⁾ Taalkundig staan deze termen in de *tegenwoordige tijd: presenteert*, tot openbaring komt. Dit houdt in dat de 'activiteit' nog bezig is: *bezig zijn met zich presenteren, bezig zijn met tot openbaring komen*. In art. 27 en 28 staat het echter in de *voltooid tegenwoordige tijd*: 'is verbreid en verstrooid' en: 'op iedere plaats waar God haar gesteld heeft'. Dit houdt in dat er sprake is van 'een los feit, een enkelvoudige gebeurtenis' (aldus <https://taaladvies.net>).

2. Art. 29 genegeerd

- ¹⁾ https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/2018_09_11_Pro_Acta_en_Acta_GS_Lansingerland.pdf, pag. 216-218
- ²⁾ <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-1/>
- ³⁾ Beide benamingen betreffen de *ene kerk*, gezien vanuit verschillende 'gezichtspunten': 'ware kerk' vanuit de *kenmerken*, 'katholieke kerk' vanuit de *eigenschappen* (in dit geval de katholiciteit).

3. Onderbouwing van 'katholieke afslag'

- ¹⁾ We noteren nogmaals het citaat ds. J. van Bruggen: *'De kenmerken der kerk zijn niet haar eigenschappen (...), waarin het eigenaardige van haar leven altijd slechts gebrekkig uitkomt, maar de normen, die God in de Schrift voor haar werkzaamheid heeft bekend gemaakt*. Uit: *Het amen der kerk; de Nederlandse Geloofsbelijdenis toegelicht*, Goes, Oosterbaan & Le Cointre N.V., 1964, pag. 145
- ²⁾ Let wel: we hebben het nu dus niet over de inhoud van de oproep, maar alleen over het gevolg van het verschil in 'woordkeus'.

4. Eigenschap of roeping

- ¹⁾ <http://www.kerkrecht.nl/sites/default/files/ActaGKv1978.pdf>. Deze overwegingen staan op pag. 52-53 van deze acta, het citaat uit het commissierapport staat op pag. 509.

5. Opmerkelijk dualisme

- ¹⁾ <https://semper-reformanda.nl/de-westminster-standards-voluit-gereformeerd-1/>
<https://semper-reformanda.nl/de-westminster-standards-voluit-gereformeerd-2/>
<https://semper-reformanda.nl/de-westminster-standards-voluit-gereformeerd-3/>
<https://semper-reformanda.nl/de-westminster-standards-voluit-gereformeerd-4/>
<https://semper-reformanda.nl/de-westminster-standards-voluit-gereformeerd-5-slot/>
- ²⁾ met weglating van noten; als citaat cursief gezet, de onderstreepte gedeeltes zijn cursief in de oorspronkelijke tekst
- ³⁾ <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-1/>
- ³⁾ https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/acta_generale_synode_groningen_2014.pdf, pag. 45
- ⁴⁾ https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/2018_09_11_Pro_Acta_en_Acta_GS_Lansingerland.pdf, pag. 21

6. Compromisformulering

- ¹⁾ <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-5/>
- ²⁾ namelijk: *'(...) dat de Westminsterconfessie door gereformeerde synodes (Amersfoort-West 1967) getypt kon worden als een belijdenis naar het Woord, een gereformeerde confessie.*

7. 'Een' kerkelijke gemeenschap

- ¹⁾ <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-2/>
- ²⁾ <https://semper-reformanda.nl/groeiende-verandering-6-slot/>
- ³⁾ <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-3/>

8. Van kracht beroofd

- ¹⁾ <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-1/>
- ²⁾ https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/Deputatenrapport_ACOBB,_mei_2019.pdf
- ³⁾ We beperken het hier uiteraard tot een van de genoemde zaken: de katholiciteit.
- ⁴⁾ <https://semper-reformanda.nl/groeiende-verandering-6-slot/>
- ⁵⁾ <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-7/>. (Het kan verhelderend werken om in plaats van *'kerkelijke gemeenschap'* eens *'denominatie'* te lezen.)
- ⁶⁾ <https://semper-reformanda.nl/houvast-of-moeras/>
- ⁷⁾ <https://www.gereformeerdekerkenederland.nl/2019/05/29/gesprekken-gkn-dgk/>
- ⁸⁾ https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/2019-10-08%20_Pro_Acta_en_Acta_buitengew_GS_Lutten%202019.pdf

9. Pluriforme kerkvisie

- 1) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-8/>
- 2) https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/2019-10-08%20_Pro_Acta_en_Acta_buitengew_GS_Lutten%202019.pdf
- 3) https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/acta_generale_synode_groningen_2014.pdf
- 4) <https://semper-reformanda.nl/deputatocratie/>
- 5) Info-avonden met als onderwerp '*De kerk van Christus is katholiek*', in Mariënborg, Zwolle en Leusden, resp. 28 februari, 5 juni en 13 juni 2019

10. Vals-oecumenisch dwaalspoor

- 1) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-3/>
- 2) <https://semper-reformanda.nl/groeiende-verandering-6-slot/>
- 3) https://gereformeerde-kerken-hersteld.nl/files/2018_09_11_Pro_Acta_en_Acta_GS_Lansingerland.pdf
- 4) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-1/>
- 5) I. de Wolff, *De Kerk buiten welke geen zaligheid is, Art. 27-29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis met kanttekeningen*; Enschede, Uitgeverij J. Boersma; vierde ongewijzigde druk, 1970 (eerste druk 1951)
- 6) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-2/>
- 7) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-4/>
- 8) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-5/>
- 9) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-6/>
- 10) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-7/>
- 11) <https://semper-reformanda.nl/gespreksdocument-9/>
- 12) Overigens beperkt de reikwijdte ervan zich niet tot het beleid t.a.v. het binnenland. Als effectuering kan worden genoemd de besluitvorming m.b.t. de LRC te Abbotsford, waarmee de 'katholieke afslag' voor het eerst werd geconcretiseerd (7 april 2018: instemming met de inhoud van het gespreksdocument, 21 april 2018: besluit '*om met de zusterkerk te Abbotsford het gesprek aan te gaan over de katholiciteit van de kerk met betrekking tot de rechtmatigheid van haar afscheiding en haar kerkelijke positie van nu.*')

